

4. Η ΥΠΕΡΠΑΡΑΓΩΓΗ

Ένα άλλο παράδειγμα του πως η ανταλλακτική αξία επισκιάζει την αξία χρήσης είναι προφανές στην περίπτωση της «υπερπαραγωγής». Κατά περιόδους, η παραγωγή καταλήγει σ' αυτό που οι επιχειρήσεις ονομάζουν «πλεόνασμα» εμπορευμάτων. Το αποτέλεσμα είναι ότι οι τιμές και τα κέρδη πέφτουν – σπρώχνοντας τους καπιταλιστές στην απελπισία και τη λυσσασμένη οργή. Η αγορά, λένε, είναι «κορεσμένη». Για να σώσουν την κατάσταση, οι καπιταλιστές καταστρέφουν ένα μέρος του προϊόντος τους. Γιατί; Μα, απλούστατα, για ν' ανεβάσουν τις τιμές και τα κέρδη. Στα παλιά τους τα παπούτσια αν οι εργαζόμενοι ζουν σε τρώγλες, αν έχουν ανεπαρκή ιατρική περίθαλψη ή κακή διατροφή. Από την άποψη του κέρδους, μια «κορεσμένη» α-

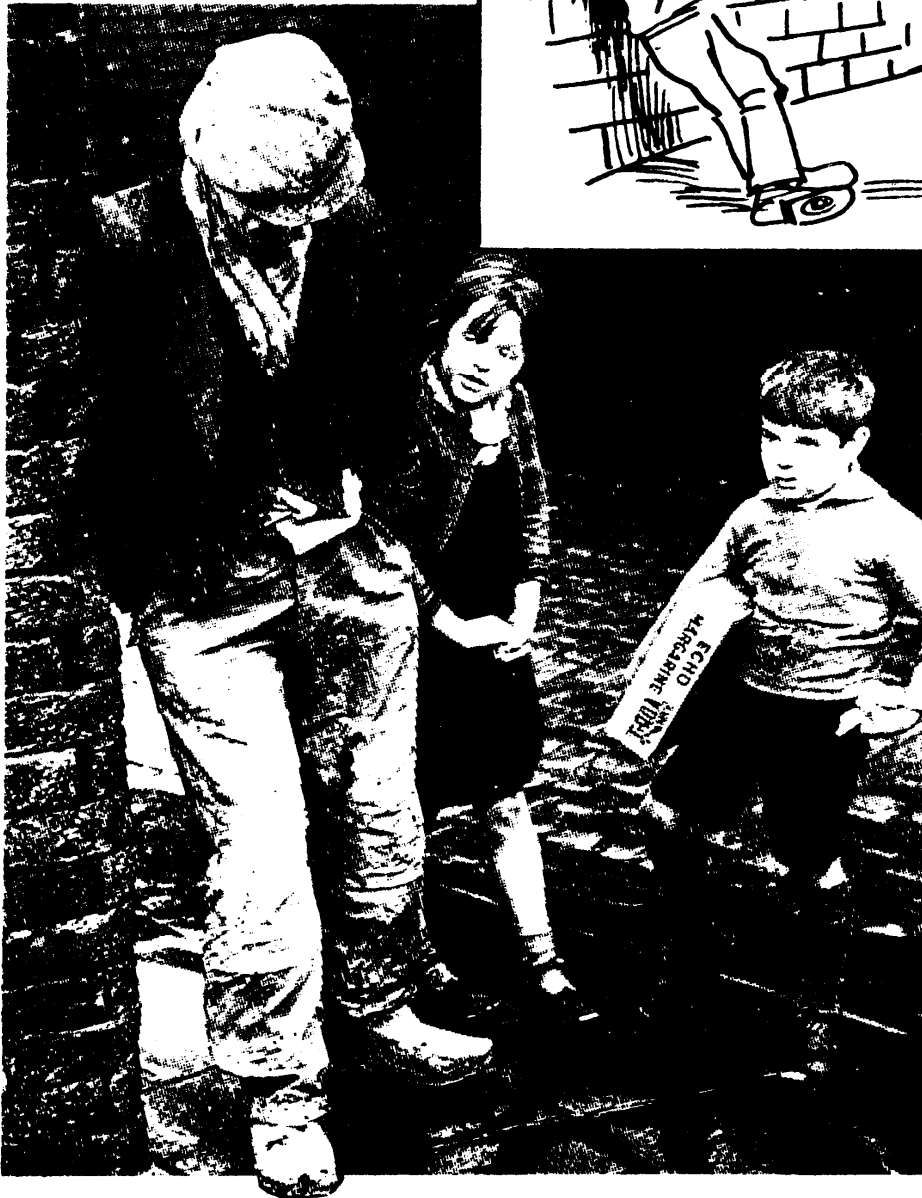

γορά ισοδυναμεί με καταστροφή. Είναι ένα κακό που πρέπει να θεραπευτεί. Όχι φυσικά μοιράζοντας δωρεάν το πλεόνασμα – για τ' όνομα του Θεού, όχι! Η καλύτερη θεραπεία είναι η καταστροφή του πλεονάσματος.

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΛΕΟΝΑΣΜΑΤΟΣ ΝΤΟΜΑΤΑΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

Αυτό συνέβη, π.χ. στη διάρκεια της Μεγάλης Οικονομικής Κρίσης του 1930. Οι βιομηχανίες τροφίμων είχαν ένα «πλεόνασμα» γουρουνιών και γάλακτος, που προκάλεσε πτώση των τιμών τους. Σκότωσαν και έθαψαν τα γουρούνια και έχυσαν το γάλα για να περισώσουν τα κέρδη τους – παρ' όλο που πολλοί άνθρωποι λιμοκτονούσαν. Για να διατηρήσουν τα κέρδη σε υψηλά επίπεδα, μειώνουν την προσφερόμενη ποσότητα. Η παραγωγή, φυσικά, ελαττώνεται, με τη σειρά της.

Στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, μόνο το 70% της συνολικής παραγωγικής ικανότητας χρησιμοποιείται. Ένα μεγάλο μέρος του συνολικού

παραγωγικού μηχανισμού μένει αδρανές - για να μην αναφέρουμε τα εκατομμύρια των ανέργων.

Είναι ξεκάθαρο ότι ο καπιταλισμός χρειάζεται εμπορεύματα που να έχουν το χάρισμα να είναι

ανταλλάξιμα σε παγκόσμια κλίμακα. Για τον καπιταλισμό αυτό που μετράει δεν είναι το τι είναι το αντικείμενο (η αξία χρήσης του), αλλά το τι αξίζει (η αξία του).

16. ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΞΙΑΣ

Στον τύπο $X-E-X'$, η βασική αλλαγή είναι από το X στο X' . Μπορούμε τώρα να τ' αποδείξουμε με δυο νέες εξισώσεις:

1. Κεφάλαιο = σταθερό κεφάλαιο + μεταβλητό κεφάλαιο, ή κεφάλαιο = $\sigma + \mu$.

2. Κεφάλαιο' = σταθερό κεφάλαιο + μεταβλητό κεφάλαιο + υπεραξία ή κεφάλαιο' = $\sigma + \mu + \upsilon$ (η συνολική αξία του εμπορεύματος)

σ = σταθερό κεφάλαιο (η αξία των μέσων παραγωγής)

μ = μεταβλητό κεφάλαιο (η αξία της εργατικής δύναμης)

υ = υπεραξία.

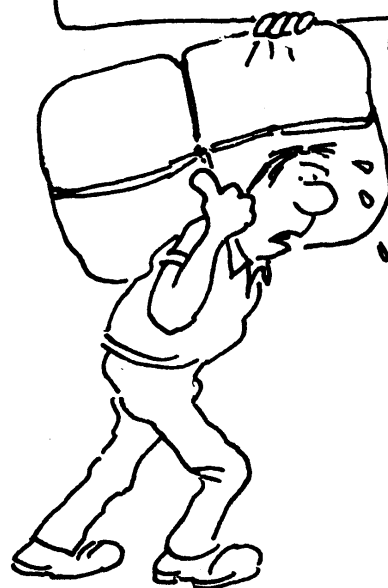
Η υπεραξία είναι η διαφορά μεταξύ Κεφαλαίου - Κεφαλαίου' (ή μεταξύ $X-X'$).

Το ποσοστό της υπεραξίας είναι ο λόγος της υπεραξίας, προς το μεταβλητό κεφάλαιο (την αξία της εργατικής δύναμης) δηλαδή ο λόγος της υπερεργασίας προς την αναγκαία εργασία.

Όταν το μ είναι το ισοδύναμο 4 ωρών εργασίας και το υ το ισοδύναμο 4 ωρών εργασίας, τότε $\upsilon/\mu = 4/4 = 1$ - μ άλλα λόγια, αυτό παριστάνει ένα ποσοστό υπεραξίας 100% ακριβώς.

ΕΓΩ ΠΡΟΣΠΑΘΩ ΝΑ
Το ΜΕΙΩΣΩ -

ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ

Για τον Χρηματόπουλο αυτό που έχει αποφασιστική σημασία είναι το ποσοστό του κέρδους ή μ' άλλα λόγια ο λόγος της υπεραξίας προς τις συνολικές κεφαλαιουχικές δαπάνες (μεταβλητό + σταθερό κεφάλαιο). Δηλαδή ο λόγος $\upsilon/\sigma + \mu$ ή $\upsilon/\text{κεφάλαιο}$.

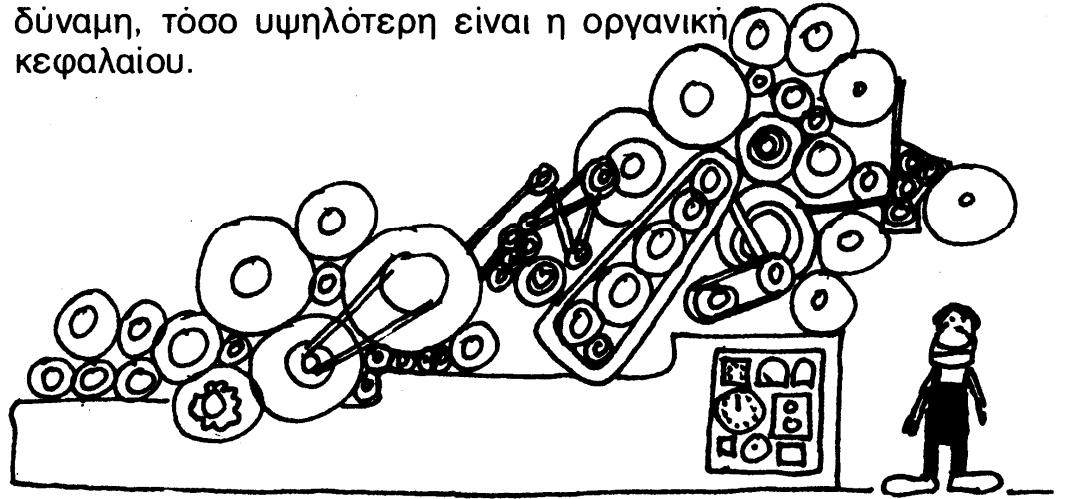
Κάθε φορά που το σ είναι μεγαλύτερο από το μηδέν, το ποσοστό του κέρδους είναι μικρότερο από το ποσοστό της υπεραξίας. **Αυτό είναι πολύ σημαντικό.** Γιατί; Γιατί αυτό επιτρέπει να εξηγήσουμε την πτωτική τάση του ποσοστού του κέρδους: γιατί, με λίγα λόγια, η οικονομική κρίση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ζωής της καπιταλιστικής κοινωνίας.

Όταν αυξάνει το σ , για την κρίση ανάβει το πράσινο φως!

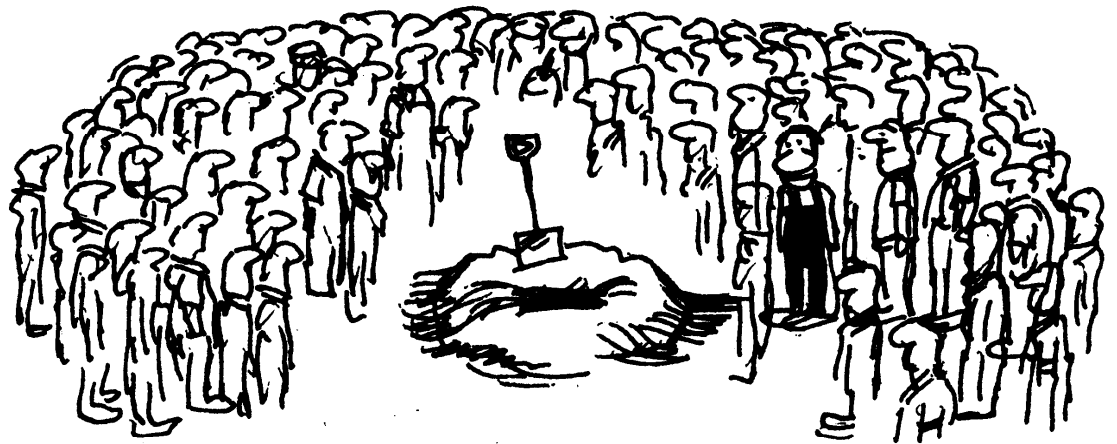
ΚΙ ΕΓΩ ΠΡΟΣΠΑΘΩ
ΝΑ Το ΑΥΞΗΣΩ!

Ονομάζουμε ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ το λόγο του σταθερού κεφαλαίου σ προς το συνολικό κεφάλαιο ($\sigma + \mu$) που χρησιμοποιείται στην παραγωγή. Όταν αυξάνει το σ σε σχέση με το μ , λέμε ότι η οργανική σύνθεση του κεφαλαίου, $\sigma / \sigma + \mu$, είναι υψηλή. Μ' άλλα λόγια, όσα περισσότερα μέσα παραγωγής απασχολούνται σε σχέση με την εργατική δύναμη, τόσο υψηλότερη είναι η οργανική σύνθεση του κεφαλαίου.

ΥΨΗΛΗ ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

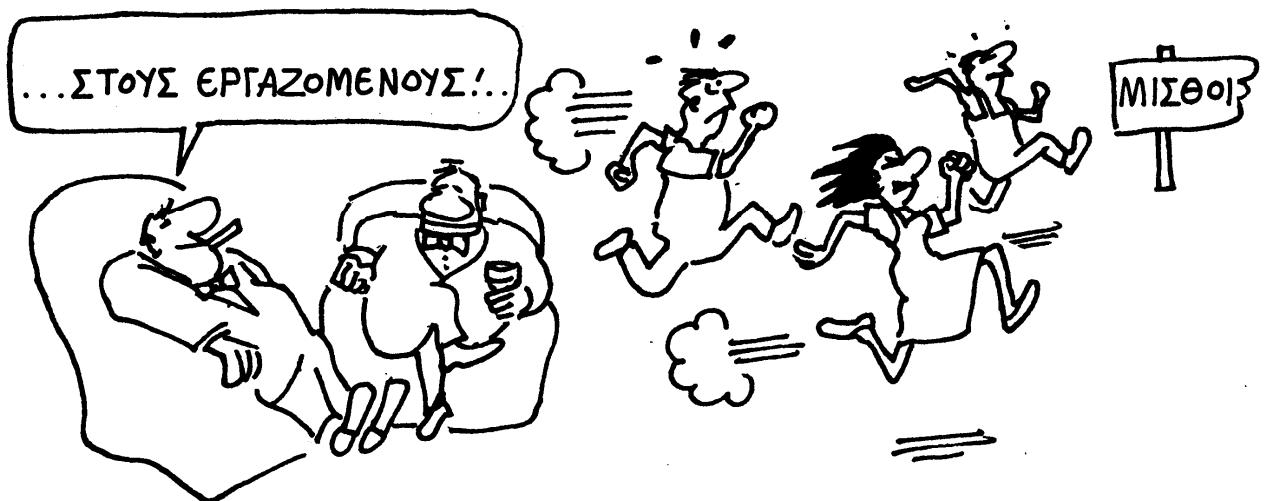

ΧΑΜΗΛΗ ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Όπως ξέρουμε όλοι, η καπιταλιστική παραγωγή στηρίζεται στην αδιάκοπη επαναστατικοποίηση των μέσων παραγωγής. Κάθε μέρα η υψηλή τεχνολογία πηδάει ψηλότερα – ισχυρότερες μηχανές μπαίνουν στην παραγωγή και η παραγωγικότητα ανεβαίνει στα ύψη. Από τα απλά εργαλεία – αδράχτια, εργαλείοι, σφυριά, αμόνια – η παραγωγή πέρασε στους πυρηνικούς αντιδραστήρες, στις αυτοματοποιημένες βιομηχανίες και στα πιο μοντέρνα συστήματα κομπιούτερ, και ο πυρετώδης ανταγωνισμός συνεχίζεται.

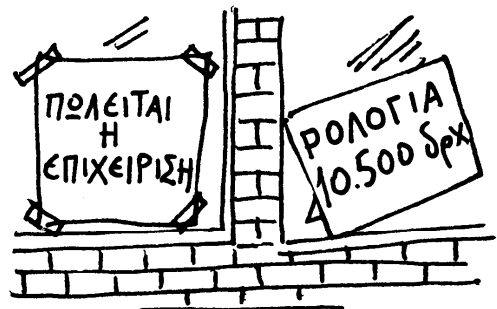
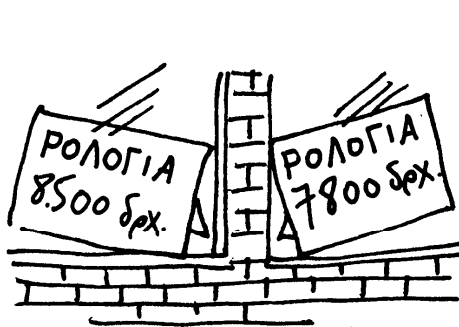
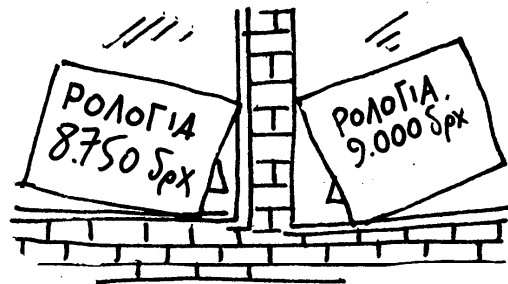
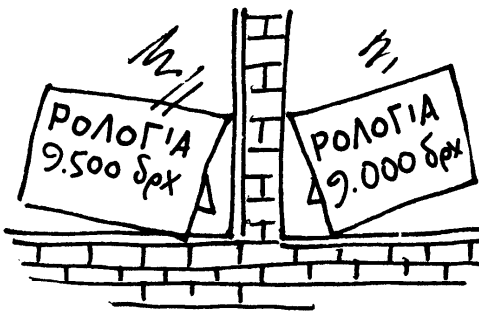
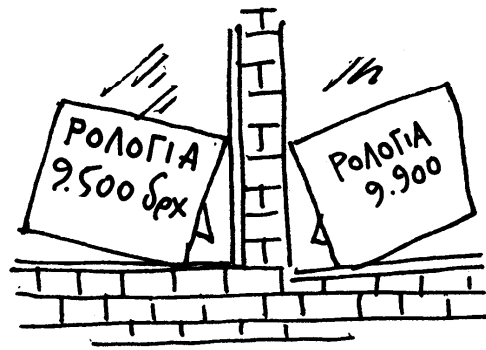
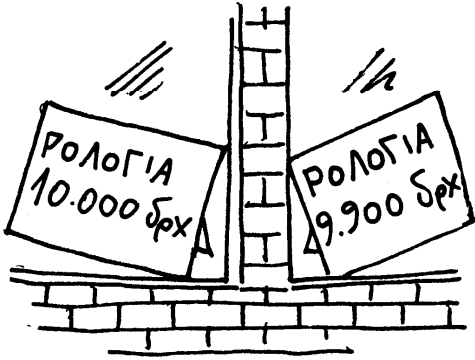

Ιστορικά, ο σημαντικότερος λόγος της ταχύτατης ανάπτυξης των καπιταλιστικών μέσων παραγωγής είναι ο **ανταγωνισμός**. Όταν ο Χρηματόπουλος αποφασίζει ν' αγοράσει εργατική δύναμη και μέσα παραγωγής για την κατασκευή ρολογιών, αναλαμβάνει μια παρακινδυνευμένη επιχείρηση. Υπάρχουν κι άλλες εταιρείες που κατασκευάζουν ρολόγια, και η αγορά δεν είναι απεριόριστη. Ποιός μπορεί να πουλήσει ρολόγια; Πόσα μπορεί να πουλήσει; Σε ποιά τιμή;

Αν είναι τυχερώτερος από τους ανταγωνιστές του, θα κερδίσει ένα μεγάλο κομμάτι της αγοράς. Για να το καταφέρει όμως αυτό πρέπει να πουλά τα προϊόντα του όσο πιο φτηνά μπορεί. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να μειώσει τον κοινωνικά αναγκαίο χρόνο εργασίας που απαιτείται για την κατασκευή των ρολογιών, εκτός κι αν προτιθέται να πουλήσει τα προϊόντα του κάτω από την αξία τους (πράγμα που συμβαίνει καμιά φορά, αλλά είναι η εξαίρεση κι όχι ο κανόνας). Αν αρχικά απαιτούνταν 20 ώρες κοινωνικά αναγκαίου χρόνου εργασίας για την κατασκευή ενός ρολογιού, ο Χρηματόπουλος πρέπει να βρει ένα τρόπο να παράγει ένα ρολόι σε **λιγότερο** από 20 ώρες.

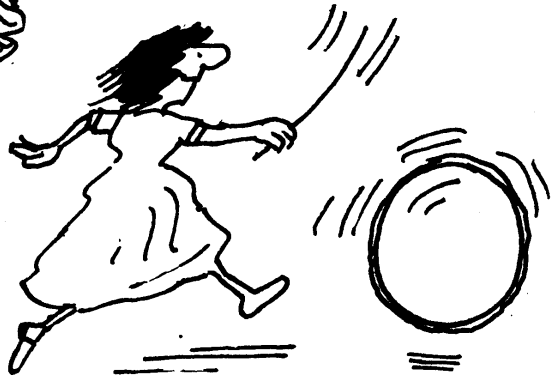
Όταν το κατορθώνει, μπορεί να πουλά φτηνότερα το προϊόν του, χωρίς να μειωθεί η υπεραξία, και να κερδίζει ένα μεγαλύτερο κομμάτι της αγοράς. Αν ο ανταγωνιστής του βρει κι αυτός ένα μέσο να κατεβάσει τις τιμές μειώνοντας τον χρόνο εργασίας, ο Χρηματόπουλος είναι υποχρεωμένος να τον ακολουθήσει - ή να κηρύξει πτώχευση ενώ ο άλλος θα μονοπωλεί την αγορά.

Για να τελειώνουμε μ' αυτή την ανιαρή ιστορία, το ουσιώδες είναι ότι ο ανταγωνισμός υποχρεώνει το κεφάλαιο να χρησιμοποιεί λιγότερο χρόνο εργασίας για κάθε εμπόρευμα. Στην αρχή, ο Χρηματόπουλος μειώνει τον απαιτούμενο χρόνο εργασίας για την κατασκευή ενός ρολογιού από 20 ώρες σε 18 ώρες. Έπειτα ο ανταγωνιστής του μειώνει, με τη σειρά του, ακόμη περισσότερο τον χρόνο εργασίας κ.ο.κ. Η περικοπή των τιμών, όπως θα δούμε, είναι ένας τρόπος να κόβεις κεφάλια - να εξοντώνεις τους ανταγωνιστές.

ΠΟΣ ΜΕΙΩΝΕΤΑΙ Ο
ΜΕΣΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ
ΑΝΑΓΚΑΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ;

ΕΙΝΑΙ ΑΠΛΟ, ΦΡΕΝΤ!
ΑΥΞΑΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΙΣΧΥ
ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.
Ο ΧΡΟΝΟΣ ΠΟΥ ΔΑΠΑΝΑΤΑΙ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΝΟΣ
ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΓΕΝΙΚΑ
ΠΟΛΥ ΛΙΓΟΤΕΡΟΣ ΑΠΟ ΤΟ
ΧΡΟΝΟ ΠΟΥ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΕΙ
ΑΥΤΟ ΤΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ...
ΑΛΛΙΩΣ, ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΛΟΓΟ
ΝΑ ΤΟ ΠΑΡΑΓΟΥΝ;

ΑΚΟΜΑ ΚΙ ΑΝ ΤΟ ΙΔΙΟ ΤΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ
ΑΠΑΙΤΕΙ ΓΙΓΑΝΤΙΕΣ ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ
ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΑΣ ΠΟΥΜΕ
ΕΝΑ ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ,
Ο ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ Η ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΠΟΥ
ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΕΙ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ. ΑΝ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ
70 ΏΡΕΣ ΕΠΙ ΠΛΕΟΝ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΙΑΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ
ΓΡΑΦΟΜΗΧΑΝΗΣ ΜΕ ΑΥΤΟΜΑΤΗ
ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΤΩΝ ΛΑΘΩΝ,
Ο ΧΡΟΝΟΣ ΠΟΥ ΘΑ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΕΙ
ΑΡΓΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ
ΜΥΡΙΑΔΩΝ ΣΕΛΙΔΩΝ, ΘΑ ΕΙΝΑΙ
ΑΝΥΠΟΛΟΓΙΣΤΟΣ !

ΡΩΤΕΙΣΤΕ ΚΑΙ
ΜΕΝΑ !..

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΣΑΣ

Κι αυτό ισχύει ακόμη
περισσότερο για τα
ισχυρότερα μηχανήματα.

Ο χρυσός κανόνας του κερδοσκοπικού ανταγωνισμού είναι να παράγεις περισσότερα και φτηνότερα – να μειώνεις το κόστος μειώνοντας τον κοινωνικά αναγκαίο χρόνο εργασίας που απαιτείται για την παραγωγή. Πώς; Αυξάνοντας αδιάκοπα την ισχύ των μέσων παραγωγής.

ΑΛΛΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΟΜΩΣ ΕΛΕΓΑΝ:

Είναι ένας απλός κανόνας που, όμως, έχει συνταρακτικές συνέπειες. Η παραγωγικότητα, από τη στιγμή που επαναστατικοποιήθηκε, αυξάνεται ταχύτατα. Ο κόσμος γεμίζει εμπορεύματα και ο κίνδυνος της οικονομικής κρίσης πλησιάζει. Μα τι σχέση έχουν όλ' αυτά; είναι απλό: **η υπεραξία u παράγεται από το μεταβλητό κεφάλαιο μ κι όχι από το σταθερό κεφάλαιο σ** . Αν ο ανταγωνισμός υποχρεώσει το κεφάλαιο να απασχολήσει μια ακόμα μεγαλύτερη αναλογία σταθερού κεφαλαίου σε σχέση με το μεταβλητό κεφάλαιο –όπως και γίνεται– τότε το ποσοστό κέρδους $u/\sigma+\mu$ τείνει να ελαττώνεται (ο παρανομαστής αυξάνεται).

Όταν περισσότερο χρήμα ξοδεύεται για τα μέσα παραγωγής σε σχέση με την εργατική δύναμη, το ποσοστό κέρδους ελαττώνεται. Ας υποθέσουμε ότι $\sigma=16$, $\mu=8$ και $u=8$ (έχουμε, δηλ., ποσοστό υπεραξίας 100%, $u/\mu=1$). Αν αυξάνεται το σ , χωρίς ν' αυξηθούν αναλογικά το μ και το u , το ποσοστό κέρδους ελαττώνεται (παρόλο που το ποσοστό της υπεραξίας δεν μεταβάλλεται). Αν το σ αυξηθεί, ας πούμε, σε $\sigma=24$, τότε το ποσοστό κέρδους $u/\sigma+\mu$ γίνεται από $8/16+8 = 1/3 = 33,3\%$
 $8/24+8 = 1/4 = 25\%$.

Για τον καπιταλιστή, αυτό αντιπροσωπεύει μια δραματική κατακόρυφη πτώση.

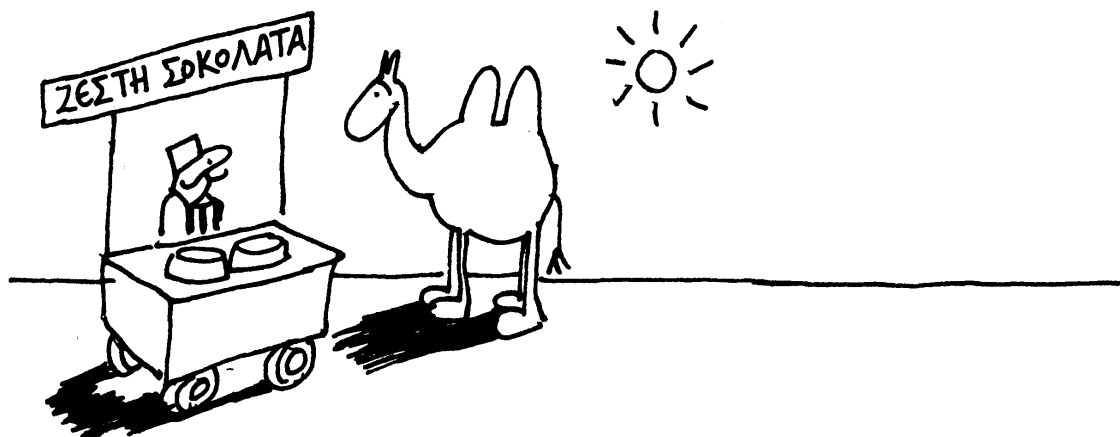
ΟΙ ΦΑΤΣΕΣ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΕΝΟΣ ΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ 2,5 ΜΟΝΟ ΜΑΡΚΩΝ.

Η παραγωγή για την ανταλλαγή είναι παρακινδυνευμένη – είναι πιθανό να μην πουληθεί το προϊόν, είτε εξαιτίας του ανταγωνισμού είτε για άλλους λόγους.

Αξιζει τον κόπο να ποντάρεις σε μια επένδυση όταν υπάρχει μια κάποια ελάχιστη προοπτική κέρδους. Αν το ποσοστό κέρδους πέσει πολύ χαμηλά, η επένδυση παύει να είναι μια σωστή τοποθέτηση χρημάτων – ο κίνδυνος ζημιών είναι πολύ μεγάλος και οι πιθανότητες κέρδους ελάχιστες.

Αυτό ισχύει ακόμα περισσότερο όταν η επένδυση γίνεται μια υπόθεση που απαιτεί όλο και περισσότερα εκατομμύρια – αυτό είναι μια πραγματικότητα που κινείται παράλληλα με την τάση της αυξανόμενης οργανικής σύνθεσης του κεφαλαίου, και της πτωτικής τάσης του κέρδους.

Δεν είναι απλώς μια υπόθεση. Μυριάδες γεγονότα της οικονομικής ιστορίας επιβεβαιώνουν την πτωτική τάση του ποσοστού του κέρδους. Εν τούτοις, αυτή η τάση δεν είναι απόλυτη. Υπάρχουν και αντίθετες τάσεις. Πώς, όμως, μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι η συμπίεση του κέρδους είναι μια διαδικασία που προχωρεί σιωπηλά κι αμείλικτα σ' όλο τον κόσμο;

ΜΙΛΩΝΤΑΣ ΑΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΚΟΠΙΑ, ΤΟ 'δ' ΑΥΞΑΝΕΙ ΓΡΗΓΟΡΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟ 'μ'. ΚΑΘΕ ΧΡΟΝΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΜΕΣΑ ΠΑΡΑΓΟΓΗΣ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΜΟΝΑΔΑ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ. ΠΑΡ'ΟΛΟ ΠΟΥ Σ'ΟΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΑΥΞΑΝΕΤΑΙ ΚΑΙ Ο ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ, ΑΥΤΟ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕ ΑΡΓΟΤΕΡΟ ΡΥΘΜΟ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΡΥΘΜΟ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΠΟΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΠΑΡΑΓΟΓΗΣ. ΓΕΝΙΚΑ, ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΙΝΑΙ ΟΤΙ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΕΡΔΟΥΣ $U/δ+μ$ ΕΛΑΤΤΩΝΕΤΑΙ ΣΥΝΕΧΩΣ.

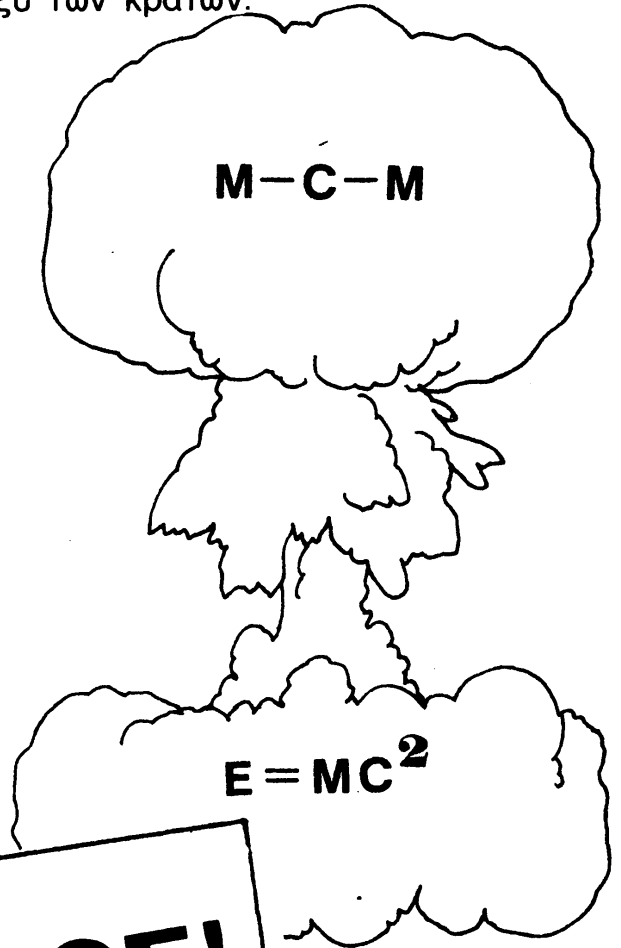

Οι προηγούμενες συμπιέσεις του κέρδους οδήγησαν σ' εμπορικούς πολέμους που, συχνά, κατέληγαν σε πραγματικούς πολέμους. Κι αυτό γιατί ο ανταγωνισμός ανάμεσα στον Χρηματοπύλο και τους ανταγωνιστές του -που μάχονται υπέρ τιμών και αγορών- δεν οδηγεί μόνο στο λυσσασμένο αγώνα της αλληλοεξόντωσης τους, αλλά και σε πραγματικούς φονικούς πολέμους μεταξύ των κρατών. Ο πόλεμος είναι το έσχατο μέσο για την εξασφάλιση της οικονομικής υπεροχής, αφήνοντας τους ηττημένους ανταγωνιστές να υποστούν όλες τις ζημιές που συνεπάγεται ενώ οι νικητές αρπάζουν, κατευθείαν και χωρίς τυπικότητες, τους παραγωγικούς πόρους και τις αγορές. Ο πόλεμος είναι για το νικητή ένα θαυμάσιο μέσο για ν' αποφύγει την πτώση του κέρδους.

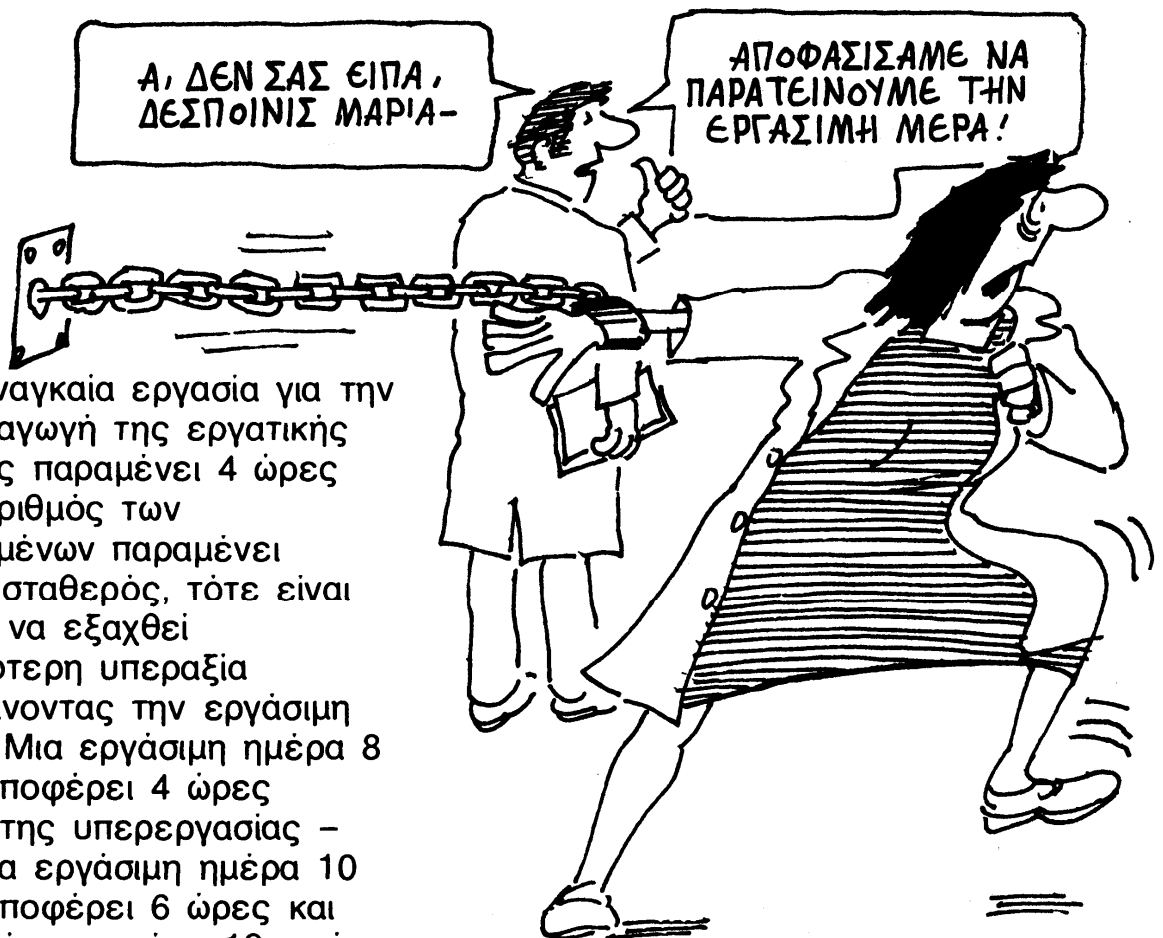
ΠΟΛΕΜΟΣ!

**και τα (τελευταία!)
αποτελέσματα
του ΠΡΟ-ΠΟ**

Μερικές από τις τάσεις που αντισταθμίζουν την πτωτική τάση του ποσοστού του κέρδους είναι από μόνες τους πολύ σημαντικές. Αυτές οι αντισταθμιστικές τάσεις αφορούν το μ (μεταβλητό κεφάλαιο) και το u (υπεραξία). Τι μπορεί να συγκρατήσει ή να βελτιώσει το ποσοστό του κέρδους, όταν αυξάνεται το σ ; Μια ανάλογη αύξηση της u ή μια ανάλογη μείωση του μ ; Ας δούμε αυτές τις δυο περιπτώσεις με τη σειρά.

Αν η αναγκαία εργασία για την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης παραμένει 4 ώρες και ο αριθμός των εργαζομένων παραμένει επίσης σταθερός, τότε είναι δυνατό να εξαχθεί περισσότερη υπεραξία παρατείνοντας την εργάσιμη ημέρα. Μια εργάσιμη ημέρα 8 ωρών αποφέρει 4 ώρες απλήρωτης υπερεργασίας - αλλά μια εργάσιμη ημέρα 10 ωρών αποφέρει 6 ώρες και μια εργάσιμη ημέρα 12 ωρών διπλασιάζει την αρχική υπεραξία. Χωρίς να μεταβληθεί το μ - ούτε η αξία της εργατικής δύναμης, ούτε ο συνολικός αριθμός των εργαζομένων μεταβάλλονται - το u αυξάνεται. Αυτό ονομάζεται εξαγωγή της ΑΠΟΛΥΤΗΣ ΥΠΕΡΑΞΙΑΣ.

Υποχρεώνοντας τον εργάτη να εργαστεί περισσότερες ώρες, ο Χρηματόπουλος επιβάλλει μια απόλυτη αύξηση της υπεραξίας – και φυσικά το κατευχαριστιέται που αποκτάει κάτι δωρεάν, ενώ για τον εργαζόμενο η αναγκαστική πραγματοποίηση της απόλυτης υπερεργασίας είναι εντελώς άλλο πράγμα: ένα ταξίδι στην κόλαση της υπερωρίας.

Άραγε είναι τυχαίο που οι ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας στρέφονται τόσο επίμονα γύρω από τη διάρκεια της εργάσιμης ημέρας; Όχι! Το κεφάλαιο ανέκαθεν πάλευε σκληρά για να κρατά τον εργαζόμενο στη δουλειά όσο περισσότερο μπορούσε.

ΕΝΑ ΒΟΥΝΟ ΑΠΟ ΜΠΑΛΛΕΣ ΜΠΙΛΙΑΡΔΟΥ
– ΟΙ ΧΑΥΛΙΟΔΟΝΤΕΣ 2000 ΕΛΕΦΑΝΤΩΝ.

Στη θηριώδη εποχή των αρχών του Αγγλικού Καπιταλισμού, τότε που το κεφάλαιο ήταν οργανωμένο ενώ η εργασία δεν ήταν, οι ιστορίες φρίκης αφθονούν.

Αναρίθμητες χιλιάδες παιδιών μεταξύ 7 και 12 ετών πέθαιναν κυριολεκτικά στη δουλειά, υποχρεωμένα να εργάζονται από την ανατολή του ήλιου μέχρι τα μεσάνυχτα ή και αργότερα ακόμα. Η σαρκοβόρα πείνα του κεφαλαίου για εργασία οδήγησε στο θάνατο μυριάδες εργαζόμενους.

ΠΟΙΟΣ ΤΑ ΧΕΖΕΙ ΤΑ
ΜΙΚΡΑ ΠΑΙΔΙΑ... ΕΜΕΝΑ
ΟΙ ΕΛΕΦΑΝΤΕΣ Μ'
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ!

Ακόμα και στην ασυνήθιστη περίπτωση που επιβάλλονταν περιορισμοί, θεωρούνταν νόμιμο και «αξιοσέβαστο» ν' απασχολούν μικρά παιδιά από τις 5.30 π.μ. μέχρι τις 8 μ.μ. Τις περισσότερες φορές, δεν υπήρχαν καθόλου περιορισμοί, μόνο το ατελείωτο βασανιστήριο της σκληρής και επικίνδυνης δουλειάς μέσα σε βρώμικα, αποπνικτικά και σκοτεινά εργοστάσια ή ανθρακωρυχεία.

Απένταροι ακόμα κι όταν εργαζόντουσαν, μέσα σ' αυτούς «τους σκοτεινούς σατανικούς μύλους» (όπως έλεγε ο ποιητής Γουίλιαμ Μπλέηκ), οι εργαζόμενοι ακρωτηριάζονταν και σακατεύονταν κατά χιλιάδες. Η οικογενειακή ζωή κομματιάστηκε, γονείς και παιδιά ήταν αλυσσοδεμένοι στις μηχανές.

Η μόνη δύναμη που εμπόδισε την προσπάθεια του κεφαλαίου να μετατρέψει όλες τις ώρες της ημέρας –εκτός του ύπνου– σε εργάσιμες ώρες ήταν το ίδιο το προλεταριάτο.

Μέσα από ασταμάτητους αγώνες εναντίον ολοφάνερα υπέρτερων αντιπάλων, εναντίον άπληστων εχθρών που τους υπεράσπιζαν οι οπλισμένες δυνάμεις του κράτους, οι εργαζόμενοι οργανώθηκαν για να μειώσουν τη διάρκεια της εργάσιμης ημέρας σε περισσότερο αποδεκτά επίπεδα.

Επακολούθησαν έντονες και περιπλοκές μάχες. Το αποτέλεσμα ήταν ότι οι οργανωμένοι εργαζόμενοι απέδειξαν τη δύναμή τους βραχύνοντας τη διάρκεια της εργάσιμης ημέρας. Ο

Χρηματόπουλος και η παρέα του υποχώρησαν πικραμένοι, αφού υποχρεώθηκαν να καταπιούν το φαρμάκι της εργάσιμης ημέρας των 10 ωρών και, αργότερα, το οχτάωρο.

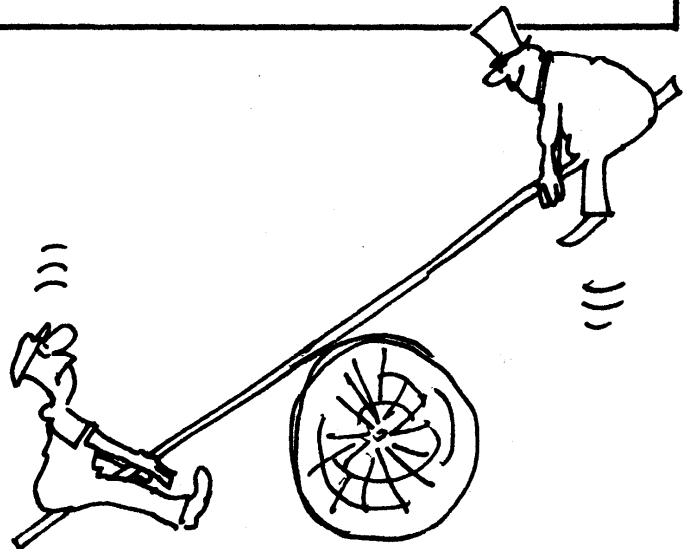

Το κεφάλαιο θρηνεί γι' αυτή τη δυστυχία του, αντιστέκεται μ' όλες του τις δυνάμεις ενάντια στη μείωση της εργάσιμης ημέρας, επιδιώκοντας να υπονομεύσει τις κατακτήσεις των εργαζομένων και ν' ανακαλύψει άλλες χώρες, όπου οι λιγώτερο οργανωμένοι εργάτες μπορούν ν' αναγκαστούν να εργάζονται 16 ή και 18 ώρες την ημέρα.

Σε πολλές χώρες όπου η διαδικασία της εκβιομηχάνισης και η δημιουργία του προλεταριάτου είναι ακόμα στα πρώτα στάδια, το κεφάλαιο υλοποιεί τις επιθυμίες του. Σκεφθείτε απλώς την Ταϊβάν, την Κορέα, τη Βραζιλία, την Ινδία, τη Νότια Αφρική...

Ετσι η μάχη για την απόλυτη υπεραξία συνεχίζεται. Το υ αυξάνεται ή μειώνεται σε διάφορες χρονικές στιγμές και σε διάφορα μέρη του κόσμου ανάλογα με το συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ κεφαλαίου και εργαζομένων. Αλλού η πάλη των εργαζομένων μειώνει την υπεραξία· αλλού οι καπιταλιστές την αυξάνουν.

Στο μεταξύ υπάρχουν κι άλλα μέτωπα στον πόλεμο της υπεραξίας Ας πούμε, για παράδειγμα, ότι οι εργαζόμενοι υποχρεώνονται να επιταχύνουν το ρυθμό της εργασίας. Αν παραμένει αμετάβλητη η αξία της εργατικής δύναμης, τότε απαιτούνται λιγώτερες ώρες εργασίας για την παραγωγή εμπορευμάτων ίσης αξίας με την αξία της εργατικής δύναμης.

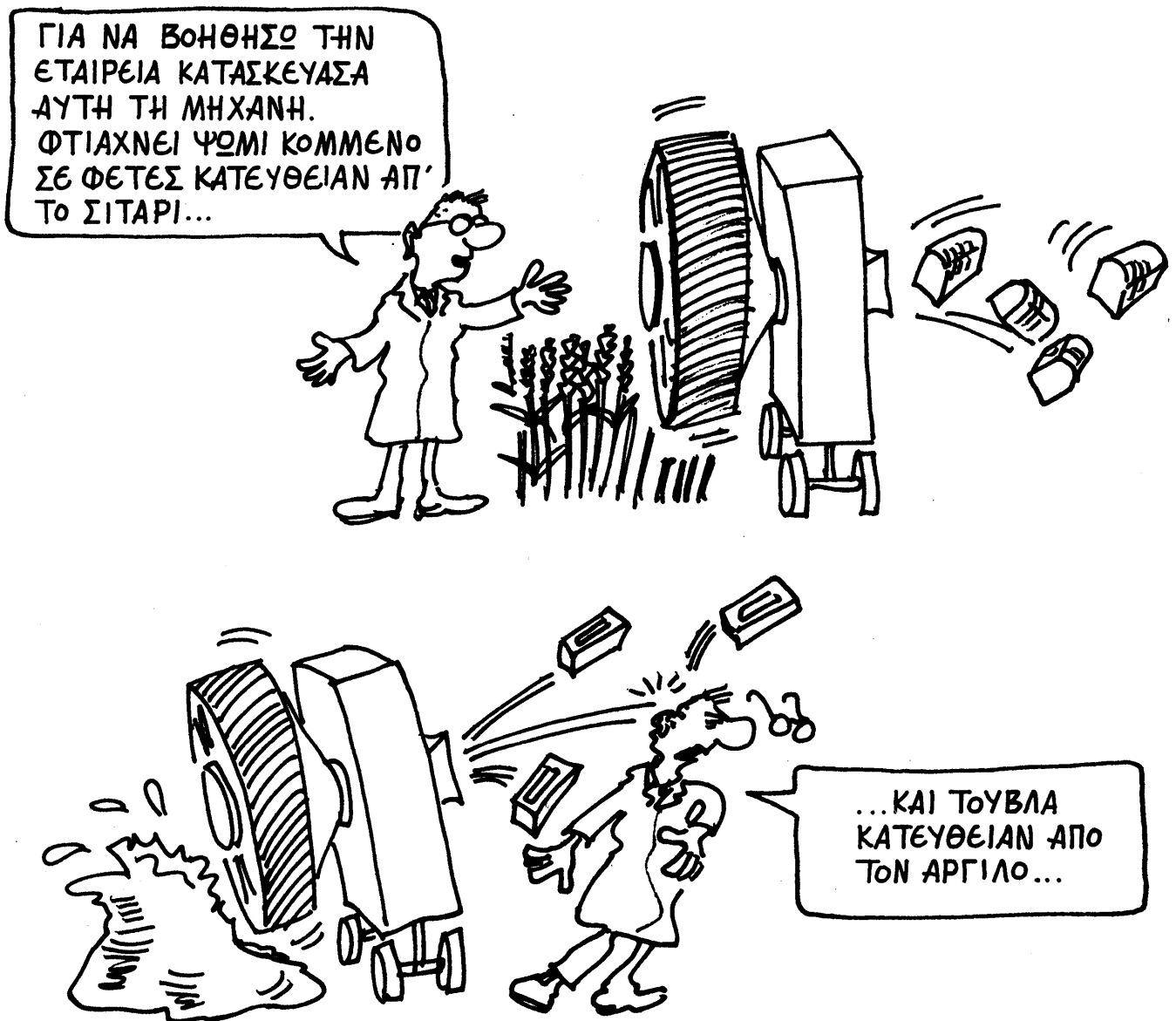

ΑΜΑΝ ΠΙΑ!
ΛΥΣΣΑΞΑΝΕ!

Δουλεύοντας με ταχύτερο ρυθμό, αυτό που συνήθως χρειαζόταν 4 ώρες για να το παράγει ο εργαζόμενος, τώρα γίνεται μόνο σε 3 ώρες. Αν η εργάσιμη μέρα παραμένει 8 ώρες, όπου η αναγκαία εργασία ήταν 4 ώρες και η υπερεργασία 4 ώρες, τώρα η αναλογία θα είναι 3 ώρες αναγκαία εργασία και 5 ώρες υπεργασία. Το ποσοστό της υπεραξίας –ο Μαρξ το ονόμαζε και βαθμό εκμετάλλευσης της εργασίας– υ/μ αυξήθηκε από 100% σε 166,6%. Και δεν είναι μόνο αυτό.

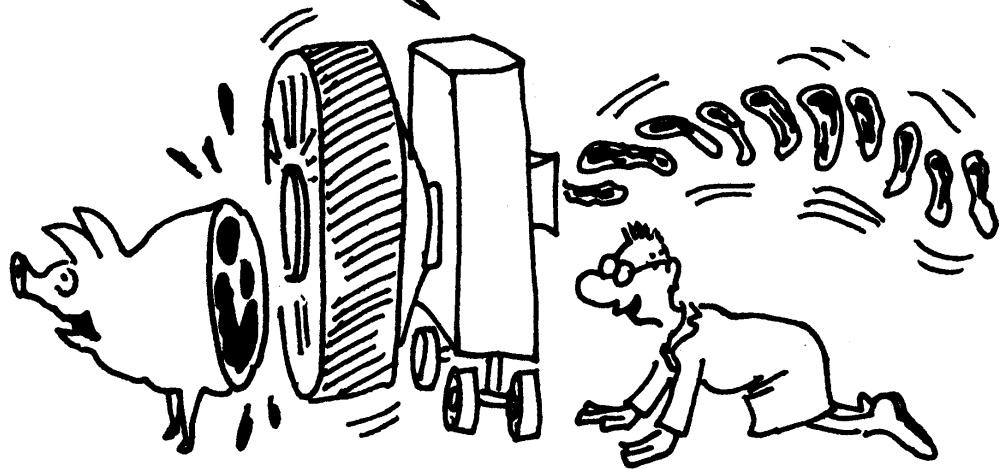
Αν υποθέσουμε ότι η προηγούμενη εργασία ήταν η κοινωνικά μέση εργασία, τότε η τωρινή, ταχύτερη εργασία, που είναι ανώτερη σε ένταση, αναλύεται σε περισσότερες ώρες μέσης εργασίας απ' ότι πριν.

Η, ας υποθέσουμε ότι **πέφτει η αξία** της εργατικής δύναμης. Αυτό γίνεται, θέλοντας και μη, κάθε φορά που ο μέσος κοινωνικά αναγκαίος χρόνος εργασίας για την παραγωγή των μέσων συντήρησης μειώνεται. Αυξάνοντας την παραγωγικότητα στη βιομηχανία τροφίμων, στις οικοδομικές επιχειρήσεις και στις συναφείς βιομηχανίες, τα είδη διατροφής και τα άλλα είδη πρώτης ανάγκης μπορούν να πωλούνται φθηνότερα.

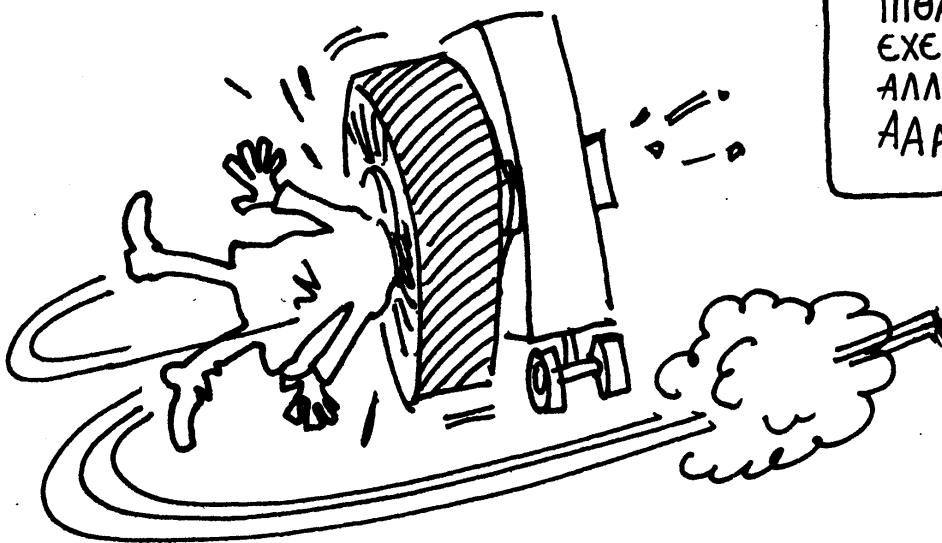

Όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο, η αξία της εργατικής δύναμης – χονδρικά, το κόστος της αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης ορίζεται από την αξία των μέσων συντήρησης – μειώνεται με τη σειρά της. Συνεπώς, τώρα απαιτούνται λιγώτερες ώρες εργασίας για την παραγωγή εμπορευμάτων ίσης αξίας με την εργατική δύναμη – αφού η αξία της εργατικής δύναμης έχει **μειωθεί**.

... ΚΑΙ ΜΠΑΗΚΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΕΙΑΝ ΑΠΟ
ΤΟ ΓΟΥΡΟΥΝΙ.

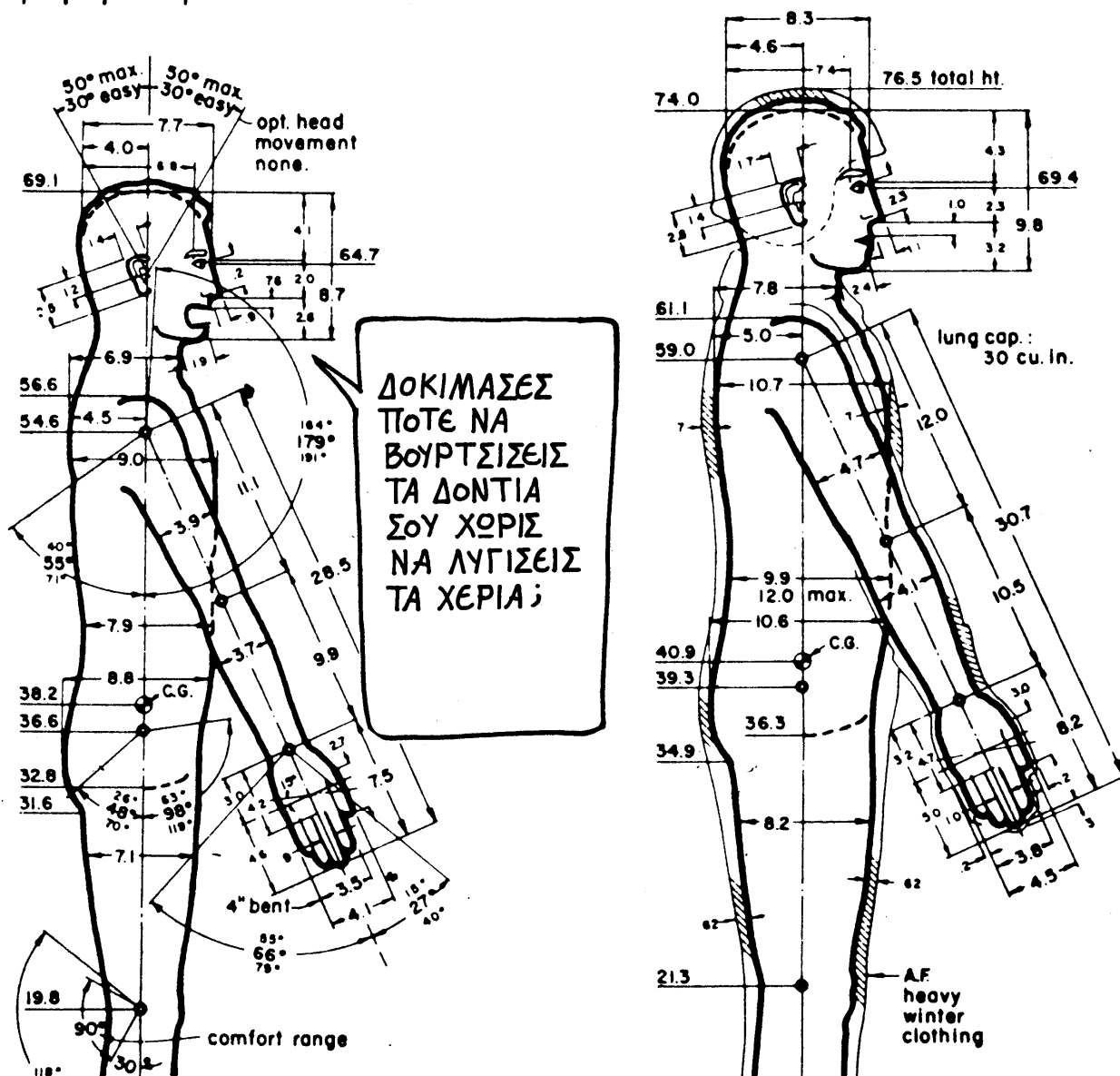

ΠΙΘΑΝΟΝ ΝΑ
ΕΧΕΙ ΚΑΙ
ΑΛΛΕΣ ΧΡΗΣ...
ΑΑΑΑΑΧΧΧ!!!

Μειώνοντας το τμήμα της εργάσιμης ημέρας που ήταν αφιερωμένο στην αναγκαία εργασία με κάποιον απ' αυτούς τους δυο τρόπους - με την εντατικοποίηση ή με τη μείωση της αξίας της εργατικής δύναμης - το κεφάλαιο απομυζά αυτό που αποκαλούμε ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΠΕΡΑΞΙΑ. Χωρίς να παρατείνει απόλυτα την εργάσιμη ημέρα, το κεφάλαιο κατορθώνει ν' αυξήσει την υπεραξία U αποδεδμεύοντας **σχετικά** μεγαλύτερο μέρος της εργάσιμης ημέρας για την απλήρωτη υπερεργασία. Το u αυξάνεται πάλι - εξουδετερώνοντας την πτωτική τάση του κέρδους. Και πάλι, μόνον η εργατική τάξη μπορεί να υπερασπίσει τον εαυτό της.

Μόνον η αντίδραση των οργανωμένων εργαζομένων μπορεί να εμποδίσει την εντατικοποίηση να πλησιάσει τα επίπεδα ενός θανάσιμου ρυθμού εργασίας – όπως μας διδάσκει η εμπειρία του εργατικού κινήματος. Σχεδόν παντού, ο Χρηματόπουλος και οι αιμοδιφείς συναδέλφοί του προσπαθούν αδιάκοπα να εντατικοποιήσουν την εργασία – αυξάνοντας επί τούτου την ταχύτητα των μηχανών μέχρι να πέσουν λιπόθυμοι οι εργάτες. Ή χρησιμοποιούν το κόλπο της «επιστημονικής διοίκησης», καλώντας τους «ειδικούς επί της παραγωγικότητας» με τα χρονόμετρα (μέθοδος του Φρέντερικ Ουϊνσλοου Ταιήλορ) για να ελαττώσουν τις «περιττές κινήσεις» αυξάνοντας έτσι την παραγωγικότητα.

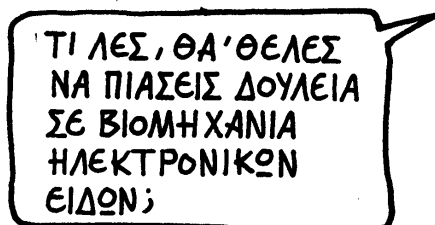

Ή χρησιμοποιούν τη βιομηχανική ψυχολογία: «Τι χρώμα να βάψουμε το εργοστάσιο και τι μουσική υπόκρουση να χρησιμοποιήσουμε για να δουλεύουν σκληρότερα οι εργαζόμενοι;». Ή, χρησιμοποιούν άμεση βία, προσλαμβάνοντας κτηνώδεις επιστάτες και επόπτες.

Στις χώρες που οι εργαζόμενοι είναι υπολογίσιμη δύναμη, έχουν παρθεί αποφασιστικά μέτρα για την καταπολέμηση της εντατικοποίησης. Εκεί, όμως, που οι εργαζόμενοι παραμένουν αδύναμοι, το κεφάλαιο απολαμβάνει το ξεζούμισμά τους όπως μπορεί και για όσο καιρό μπορεί. Μέχρι να γίνουν παντού ισχυροί οι εργαζόμενοι, το κεφάλαιο θα διατρέχει όλη τη γη

προκειμένου να βρει ανοργάνωτα τμήματα του παγκόσμιου προλεταριάτου για να τους εκμεταλλευτεί περισσότερο αλύπητα απ' ό,τι θα του το επέτρεπαν οι οργανωμένοι εργαζόμενοι.

Αυτή τη στιγμή, καθώς αυξάνεται ραγδαία η εργατική τάξη σ' όλο τον κόσμο, το κεφάλαιο έχει πολλές επιλογές στη διάθεσή του. Σε πολλά μέρη, μπορεί να υποχρεώσει την εργασία, απόλυτα και σχετικά, να προμηθεύει όλο και περισσότερη υπεραξία – αυτό είναι καθοριστικός παράγοντας για την εξουδετέρωση της πτωτικής τάσης του κέρδους. Αν προσθέσουμε σ' αυτά, ότι το μ (μεταβλητό κεφάλαιο) μπορεί να διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα μέσω της μείωσης της αξίας της εργατικής δύναμης ή της μείωσης των μισθών, τότε μπορούμε να αντιληφτούμε το απόθεμα εναλλακτικών λύσεων που διαθέτει το κεφάλαιο για ν' αποφεύγει τις κρίσεις που το απειλούν όταν αυξάνεται το σ .